

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΙΒ΄ ΚΥΚΛΟΣ

Α.Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Συνεχίζεται με ιδιαίτερη επιτυχία ο ΙΒ΄ Κύκλος των Σεμιναρίων Ιστορικοφιλοσοφικού Λόγου που διοργανώνει στην πόλη μας το Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών με διευθυντή τον φιλόσοφο Απόστολο Πιερρή.

Στην πέμπτη εκδήλωση του Κύκλου μίλησε ο διοργανωτής Απόστολος Πιερρής με θέμα:

**Το Αγωνιστικό Ιδεώδες της Ζωής στην Κλασσική
Αρχαιότητα και η Σημασία του στη Σύγχρονη
Πραγματικότητα.**

Ο ομιλητής ξεκίνησε αναφερόμενος στην παρατεταμένη επιδεινούμενη κρίση του ΝεοΕλληνισμού, που φθάνει πια στην αποκορύφωσή της. Η βαθιά κρίση μαρτυρείται από την καθολική αποτυχία του ΝεοΕλληνισμού και συνδέεται με ένα στενόμυαλο και μικρόψυχο Ελλαδισμό της μιζέριας, ο οποίος έχει εγκλωβίσει τον δημιουργικό και οικουμενικό Ελληνισμό σε ένα μακρό μαγαζάκι εσωτερικής κατανάλωσης και τοπικιστικής εμβέλειας. Την μακρά περίοδο ύφεσης και αποτελμάτωσης φαίνεται να διαδέχεται τώρα φάση έντασης και ρωγμών, όπως εξωτερικεύεται στο Κυπριακό πρόβλημα και στο θρησκευτικό σχίσμα. Δρομολογείται πια η αναγκαία αναδόμηση του ΝεοΕλληνισμού και κρίνεται ο ρόλος και το μέλλον του Ελληνισμού.

Η καθολική υστέρηση και αποτυχία του ΝεοΕλληνισμού έχει προκαλέσει την επιβολή μιας Κουλτούρας του Ψεύδους. Έχουμε στη χώρα μας την επικράτεια του Μη Όντος. Το φαινόμενο κυριαρχεί επί της ουσίας, η οποία

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Διευθυντής: Απόστολος Α. Πιερρής

Κολοκοτρώνη 42, Πάτρα 262 21

Τηλ.: 2610 241058 , Fax: 2610 271269

e-mail: pierrisapost@hotmail.com

αποκρύπτεται συστηματικά. **Η αντιπαράθεση επί της ουσίας αποφεύγεται.** Η λατρεία των νεκρών τύπων, των δυσλειτουργικών θεσμών και των ελεγχόμενων διαδικασιών θεωρείται πολιτισμός. Κάθε σοβαρή κριτική και θέση σε βασικά καίρια ζητήματα απαγορεύεται και αποκλείεται από τη δημόσια σκηνή. **Η πληροφόρηση και η ανάλυση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι χαμηλού επιπέδου, μονομερείς και κατευθυνόμενες.** Ένα νοσηρό δόγμα «ομοψυχίας» εμποδίζει την αποκάλυψη της αλήθειας και τον δημιουργικό ανταγωνισμό για το καλύτερο και το βέλτιστο. Η συμφωνία είναι βέβαια επιφανειακή: αρκεί να μη φαίνεται η υποβόσκουσα διαφωνία και ο ριζικός προβληματισμός πέρα από τα καθιερωμένα. Ο στρουθοκαμηλισμός και η δακρύβρεκτη υποκρισία δίνουν και παίρνουν. Η απάτη και η αυταπάτη έχουν μονοπωλήσει το οπλοστάσιο του Ελλαδισμού: πρόκειται για τον πολιτισμό των καταφερτζήδων. Η αξιοκρατία είναι ρητορικό σχήμα. **Το μαύρο εμφανίζεται σαν άσπρο. Η αξιοπιστία ευρίσκεται στο ναδίρ.**

Για τη σωστή διάγνωση της ρίζας και την αποτελεσματική θεραπεία του κακού, μέγα μάθημα αποτελεί ο αρχαιοελληνικός πολιτισμός. Υπήρχε τότε η **έντονη και πανταχού παρουσία του Αγώνα**, πέρα από μόνη την σωματική ισχύ και το αθλητικό ιδεώδες. **Πρόκειται για έναν πολιτισμό που διακατέχεται απόλυτα από το Αγωνιστικό Πνεύμα, σαν τρόπο ζωής,** σε όλες τις διαστάσεις και τους τομείς της ατομικής ή συλλογικής, ιδιωτικής ή δημόσιας, ανθρώπινης δραστηριότητας. Ο αγώνας βέβαια δεν γινόταν για τον αγώνα. **Το αποτέλεσμα του αγώνα (νίκη – ήττα) κρίνει τον καλύτερο σε κάθε θέμα.** Ο αγώνας δείχνει αντικειμενικά τον ικανότερο. Κι αυτό είναι ωφέλιμο για όλους: για τον ίδιο, για τους άλλους, για το κοινωνικό σύνολο. Όταν δεν κυριαρχεί το αγωνιστικό ιδεώδες, επικρατούν άλλα κριτήρια στην επιλογή του καταλληλότερου για κάθε θέση και λειτουργία, εκτός από αυτά που βασίζονται αποκλειστικά στις σχετικές ικανότητες. Δίνεται τόπος για την καλλιέργεια της κουτουπονηριάς, «ικανοτήτων» ανάδειξης μέσα από τους μηχανισμούς. **Απουσία αγωνιστικού πνεύματος από μια κοινωνία σημαίνει κυριαρχία της ίντριγκας.** Συνέπεια η βαθιά αναποτελεσματικότητα.

Αντιθέτως, η κυριαρχία του αγωνιστικού πνεύματος σημαίνει την ισχύ της **προστακτικής της αριστείας (Αιέν άριστεύειν).** Η **υπεροχή (η αρετή) της τελειότητας καθίσταται ύψιστη αξία.** Αυτό συνεπάγεται ότι όλοι κάνουν τα πάντα για να φθάσουν στο έσχατο των δυνατοτήτων τους, στην ακμή της ύπαρξής τους. Σημαίνει και οξύτατο ανταγωνισμό. Η ήττα σε έναν αγώνα είναι κίνητρο για τη βελτίωση που θα φέρει τη νίκη σε επόμενο. Έτσι όλοι ευρίσκονται στην αιχμή του όντος. Αναγνωρίζεται μια σκληρότητα του αγωνιστικού πνεύματος της ύπαρξης, αλλά αυτή είναι η σωτήρια

σκληρότητα του όντος και της αλήθειας. Και είναι μια σκληρότητα δίκαιη, που την αποδέχεται, που την καλωσορίζει, ο άνθρωπος γιατί ανταποκρίνεται στη βασική ορμή της φύσης του για βέλτιστη τελειότητα, στη θεμελιώδη ανάγκη του για μέγιστη αυτοπραγμάτωση. Ο άνθρωπος, όπως κάθε οντότητα, θέλει να βρίσκεται στην καλύτερη κατάσταση, να δρα καλύτερα και να ενεργεί προς μέγιστο έργο. **Υπαρξη, δύναμη και ενέργεια πάνε μαζί.** Η ιδεολογία της συμφοράς, της τεμπελιάς και του ραχατιού είναι απάνθρωπη, όσο είναι και ξένη προς τη γνήσια ελληνική αξιολογία.

Αποφασιστική κυριαρχία της αγωνιστικής αρχής και του φυσικού ανταγωνισμού προϋποθέτει ένα μικρό και ελαφρύ κανονιστικό πλαίσιο της ανθρώπινης δράσης. Οι κανόνες παρέχουν απλώς ένα ουδέτερο πλαίσιο για να διεξάγεται ο αγώνας. Υπάρχουν για να μεγιστοποιούν τη δράση όλων, και όχι για να εμποδίζουν την ενέργεια των ικανότερων. Στην αρχαία Ελλάδα βρίσκει κανείς βεβαίως έναν πυκνό κοινωνικό ιστό φυσικών σχέσεων (οικογένεια, θρησκευτικότητα, γένος, τόπος), αλλά ελάχιστη συμβατική θεσμοποίηση λειτουργικών σχέσεων μέσα στην κοινωνία. Οι φυσικοί θεσμοί υπερισχύουν αποφασιστικά των «θετικών», αυτών που τίθενται σαν πολιτικές και οικονομικές δομές και κανόνες. **Υπήρχε μέγιστη ελευθερία** (σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης) **από συμβατικές ρυθμίσεις.** Αυτό εσήμαινε μέγιστη προσπάθεια και κίνδυνο για όσους είχαν εξουσία ή καθοριστικό ρόλο (συχνότερα άτυπο) οιασδήποτε μορφής. Π.χ. στην Αθήνα δεν υπήρχε ελεγχόμενο εκπαιδευτικό σύστημα στη γνώση. Δεν υπήρχε Κεντρική Τράπεζα για τη ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην οικονομία. Δεν υπήρχε θεσμική θωράκιση ούτε καν ενός Περικλή στην Πολιτική. **Οι λίγοι και ελαφρείς συμβατικοί θεσμοί απλώς τυπτοποιούν το πλαίσιο του ελεύθερου αγώνα.** Είναι σαν τους κανόνες ενός παιχνιδιού που δεν καθορίζουν, ούτε μπορούν να επέμβουν, στη στρατηγική και τακτική κάθε παίκτη. Η αριστεία ικανοτήτων αφήνεται να δράσει ελεύθερα για το καλό όλης της κοινωνίας.

Στην δυναμική, δημιουργική και μαξιμαλιστική αξιολογία της αριστείας (υπεροχής ικανότητας = αρετής) στην Αρχαία Ελλάδα, αντιπαρατέθηκε η παθητική δεοντολογία του καθήκοντος στην Ευρώπη της Νεότερης Εποχής. Το αγαθό, αντί για το συμφέρον στην οικεία τελειότητα της ανθρώπινης φύσης, έγινε βάρος καθήκοντος πάνω σε ένα ασύδοτο, απροσδιόριστο υποκείμενο. Συνέβησαν δυο ουσιώδεις αλλαγές. Το πλήρες άτομο με τη γενική και συγκεκριμένη φύση του μεταλλάχθηκε σε ένα υποκείμενο χωρίς ουσία. Αντί για το άτομο οριζόμενο σαν μια δέσμη συγκεκριμένων ικανοτήτων που χρειάζονται τελειοποίηση, έχουμε ένα υποκείμενο χωρίς βάθος και φυσική ρίζα, που θέλει να προσδιορίσει και αυτή ακόμη

την ουσία του. Η ιδέα της ελευθερίας άλλαξε επίσης περιεχόμενο: αντί για την απουσία περιορισμών στην επιδίωξη της ανθρώπινης πραγμάτωσης και πληρότητας (ευδαιμονίας) έγινε αυθαίρετη δυνατότητα επιλογής του καλού ή του κακού, του όμορφου ή του άσχημου, του αληθούς ή του ψεύδους. Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν υπάρχει βούληση παρά μόνο του αγαθού στον Ελληνισμό! Βούληση του κακού είναι γνωστικό λάθος, είναι βούληση του φαινομένου αγαθού που δεν είναι πραγματικό χωρίς να το ξέρει το άτομο. Ο Ελληνισμός είναι ένας πολιτισμός της γνώσης και της τελειότητας, όπου ο άνθρωπος είναι μέρος της αντικειμενικής τάξης και φύσης των πραγμάτων και χαίρει γι' αυτό. Ο Ευρωπαϊσμός είναι ένας πολιτισμός της (ασυνάρτητης) βούλησης, όπου το υποκείμενο είναι εκτός φύσης και αντιτίθεται σε αυτήν. Τον Γνωστικισμό αντικατέστησε ένας θεμελιακός Βολонταρισμός.

Το αρχαιοελληνικό άτομο, ακριβώς επειδή έχει φύση (και δεν είναι ένα απροσδιόριστο αυτοπροσδιοριζόμενο ον), δεν ανέχεται να αναλάβει τάξη και νόμους που να αντιστρατεύονται τη φύση του. Αντιθέτως, η (φαινομενική) απόλυτη ελευθερία του Ευρωπαϊκού υποκειμένου δεν έχει αντικειμενική βάση για να αντισταθεί στην επιβολή οιασδήποτε τάξης. Έτσι, αυτό το υποκείμενο αποδέχεται εύκολα τεχνητές τάξεις, βαρείς κανονισμούς της ανθρώπινης δραστηριότητας, αφύσικες νομοτέλειες. Αφού όλα είναι θέμα απόλυτης ελευθερίας, το υποκείμενο μπορεί να αποδεχθεί και τη μεγαλύτερη δέσμευση χωρίς να αισθάνεται ότι περιορίζεται η ελευθερία του. Από αυτόν τον θεμελιώδη Ευρωπαϊκό παραλογισμό έχουν εκτραφεί τέρατα και χυθεί ωκεανοί ανθρώπινης οδύνης.

Στη Νέα Εποχή που ανέτειλε, ο κόσμος ξαναγυρίζει σε φυσικότερα και Ελληνικότερα πρότυπα. Επαναπροσδιορίζεται η ελευθερία και συναρτάται προς την ικανότητα, την αξιοσύνη, την τελειοποίηση των δυνατοτήτων της φυσικής μας σύστασης, προς την επιτυχία και την ευτυχία. Όχι ουτοπικοί υποκειμενιστικοί αυτοπροσδιορισμοί της ουσίας μας αλλά μέγιστη ατομική αυτοπραγμάτωση της φύσης μας είναι ο υπέρτατος σκοπός. Η μορφή και ο τύπος και η διαδικασία υποτάσσονται πάλι στην ουσία, στο περιεχόμενο και στο αποτέλεσμα.

Η Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (1776) φωτοδότησε την ιδεολογία της Νέας Ιστορικής Εποχής. Γίνεται εκεί μνεία για τη δικαιοδοσία που απορρέει από τους «Νόμους της Φύσης και από τον Θεό της Φύσης». Και

αναγράφεται (με «Διακυβέρνηση» στο ακόλουθο απόσπασμα εννοείται τόσο το πολιτειακό και πολιτικό σύστημα εξουσίας όσο και συγκεκριμένες διοικήσεις):

«Θεωρούμε αυτές τις Αλήθειες ως αυτοφανείες, ότι όλοι οι Άνθρωποι δημιουργούνται ίσοι, ότι προικίζονται από τον Δημιουργό τους με ορισμένα αναπαλλοτρίωτα Δικαιώματα, ότι μεταξύ αυτών είναι η Ζωή, η Ελευθερία και η Επιδίωξη της Ευτυχίας. Ότι για να εξασφαλίσουν αυτά τα Δικαιώματα, εγκαθιδρύονται Διακυβερνήσεις μεταξύ των Ανθρώπων, οι οποίες αντλούν τις δίκαιες εξουσίες τους από τη Συγκατάθεση των Κυβερνωμένων, ότι οποτεδήποτε μια μορφή Διακυβέρνησης γίνεται καταστροφική για αυτούς τους Σκοπούς, είναι Δικαίωμα του Λαού να την αλλάξει ή να την απαλείψει, και να εγκαθιδρύσει νέα Διακυβέρνηση, θέτοντας τη θεμελίωσή της πάνω σε τέτοιες Αρχές, και οργανώνοντας τις Εξουσίες της με τέτοια Μορφή, που σε αυτούς (που αποτελούν το λαό αυτό) θα φαίνονται (οι Αρχές και Μορφή) καταλληλότερες να έχουν σαν αποτέλεσμα την Ασφάλεια και την Ευτυχία τους».

Πρόκειται για Διακήρυξη σύμφωνη με το ΑρχαιοΕλληνικό Πνεύμα. Η πολιτική οργάνωση της κοινωνίας σε Κράτος είναι για το συμφέρον του ατόμου και απορρέει από την ανάγκη του για μέγιστη αυτοπραγμάτωση.

Αντιθέτως, η σχεδόν σύγχρονη Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτου (1789), παρόλο που εγγράφεται στην ίδια εποχή του Διαφωτισμού, αντιπροσωπεύει το Παλιό και Απερχόμενο. Η αναφορά είναι στο Υπέρτατο Ον, χωρίς σύνδεση με τη φύση των πραγμάτων. Τα αναπαλλοτρίωτα Δικαιώματα ορίζονται ειδικά σε τέσσερα (ελευθερία, ιδιοκτησία, ασφάλεια και αντίσταση στην καταπίεση), χωρίς μνεία της ανθρώπινης ευτυχίας. Αντί του ρητού και θεμελιώδους δικαιώματος των ατόμων να αλλάζουν διακυβέρνηση όταν αυτή δεν εξυπηρετεί τους σκοπούς τους, υπάρχει απλή αναφορά σε ένα θεωρητικό και μειονεκτικό δικαίωμα αντίστασης στην καταπίεση. Η κυριαρχία απορρέει από το μυθολογικό Ευρωπαϊστικό «Έθνος», και όχι από τη συγκατάθεση των ατόμων. Τα όρια της ελευθερίας ορίζονται με νόμο, χωρίς αναφορά στη φυσική σημασία της ελευθερίας.

Η Αμερικανική Διακήρυξη προανήγγειλε τον Ερχόμενο Κόσμο. Και είναι Ελληνικότερη στις αξίες της. Η Γαλλική Διακήρυξη εξέφραζε ένα Παρελθόν που επιχειρούσε να ανανεωθεί χωρίς να εγκαταλείψει τις αποστεωμένες αρχές του. Και ήταν Ευρωπαϊστική.

Το Μέλλον και ο Ελληνισμός βαραίνουν στην πρώτη κατεύθυνση. Αυτός ο Αγών εκρίθη ήδη.